

Stanisław Cygan

**Zagadnienie świadomości językowej
w literaturze językoznawczej**

Zarówno słownikowe definicje świadomości [por. np. SJP Dor., t. VIII: 1324; SWJP Dun., 1996: 112; Szewczuk (red.) 1979: 291; Herbut (red.) 1997: 500–501], jak i pojawiające się w pracach językoznawczych opisy wskazują na jej różne rozumienie. Z pobieżnego przeglądu tytułów tekstów naukowych wynika, że określa się przede wszystkim typ, rodzaj świadomości (jaka?) oraz kategorię przynależnościową: właściwa komuś, np. osobie, grupie społecznej (czyja?). Termin „świadomość” występuje z przydawkami klasyfikującymi, np. historyczna, polityczna, ekologiczna, religijna, narodowa, magiczna, kulturowa, językowa, gatunkowa, a nawet tanatologiczna. Mówi się też o dwóch wymiarach świadomości: społecznym (kolektywnym, zbiorowym) i jednostkowym (indywidualnym), o świadomości i samoświadomości, o stanie czy przeobrażeniach (zmianach) świadomości.

W potocznym rozumieniu świadomość to jest to, że się coś wie, zdawanie sobie sprawy z czegoś. Jak pisze L. Ostasz [Ostasz 1995], świadomości nie ma bez prostego aktu „wiedzenia”, „zdawania sobie sprawy”. To „wiedzenie” to nie jest wiedza, lecz „wiedzenie niedookreślone”, polegające na dostrzeżeniu czegoś, „na dowiedzeniu się czegoś”, na możliwości zmiany własnego zachowania. Autor dokonuje podziału świadomości w sensie wąskim (refleksyjna) i szerokim (przedrefleksyjna). Świadomość refleksyjna jest ściśle związana z językiem, natomiast przedrefleksyjna jest przed- i pozajęzykowa. Pojęcie świadomości w sensie szerokim przechodzi w pojęcie „podświadomości” i „tego, co nieświadome” [nieświadomości, nie(świadomości)].

Świadomość językowa należy do pojęć ugruntowanych w lingwistyce. Nie oznacza to, że jest ono rozumiane jednakowo przez autorów prac językoznawczych (co nie wyklucza możliwości podejmowania nowej refleksji językoznawczej, nowych eksplikacji). Świadomość językową sytuuje się często w grupie zjawisk ogólniejszych, które można nazwać świadomością społeczną, kulturową czy ideową (ideologiczną). Opisuje się jej typy, odmiany, ukazując jej stan lub zmiany, bądź też

konfrontując ją ze współczesną normą językową, czyli np. świadomość stylistyczna; historyczna świadomość językowa [por. Decyk 1997]; świadomość normatywno-stylistyczna a pragmatyka językowa. Na podstawie lektury tekstów językoznawczych można stwierdzić, że świadomość językowa bywa często utożsamiana z pojęciem kompetencji językowej, intuicji językowej, poczucia językowego (poziom psychologiczny). Dla niektórych autorów stanowi ona refleksję nad procesem komunikacji językowej, normę językową, czyli element kompetencji komunikacyjnej (wymiar społeczny). Traktuje się ją także jako sprawność językową, stylistyczną (poziom pragmatyczny).

Według S. Szobera [Szober 1937] o świadomości językowej można mówić wówczas, gdy użytkownicy języka uzmysławiają sobie nie tylko to, co mówią, lecz w jaki sposób i jak mówią.

Słownik terminologii językoznawczej (STJ 1968: 568) definiuje świadomość językową następująco: „uprzytomnienie sobie tkwiących w podświadomości społecznych norm językowych (fonologicznych, morfologicznych, syntaktycznych, leksykalnych), ważne zwłaszcza w momentach wahania się co do poprawności danej formy lub wyrazu”. Takie jej rozumienie spotykamy w kulturze języka (pojęcie normy językowej, błędu, ocena innowacji językowych).

Nieco inaczej jest ujęta świadomość językowa w *Encyklopedii językoznawstwa ogólnego*. Zdaniem jej autorów, jest to „zdolność formułowania sądów o wyrażeniach językowych (np. o ich poprawności czy walorach stylistycznych) i o stosunkach zachodzących między nimi (takich, jak synonimia, sprzeczność). W różnym stopniu charakteryzuje każdego użytkownika języka” [EJO 1993: 544]. Ukazuje się ją zatem jako zdolność do podejmowania aktów świadomościowych, proces ich tworzenia, czego rezultatem są wypowiedzi (teksty) o elementach językowych na różnych poziomach jego organizacji, np. na płaszczyźnie stylistycznej, o relacjach semantycznych między jednostkami leksykalnymi, np. synonimia. Akcentuje się też różnice stopnia wrażliwości językowej między poszczególnymi użytkownikami języka (indywidualna świadomość językowa).

Warto zaznaczyć, że terminy „świadomość językowa” i „intuicja językowa” traktuje się w językoznawstwie synonimicznie.

N. Chomsky [Chomsky 1977] uważa, że intuicja jest niejawną kompetencją, czyli wiedzą językową nie do końca uświadamianą.

W *Encyklopedii językoznawstwa ogólnego* [EJO 1993: 231–232] intuicję językową objaśniono następująco: „Znajomość języka charakteryzująca każdego spośród jego użytkowników i pozwalająca mu wydawać opinie o takich aspektach wypowiedzeń, jak poprawność (gramatyczność), czy niepoprawność (niegramatyczność), sensowność i nonsensowność, synonimiczność, parafrazowalność”. Pierwsza część definicji bliska jest ujęciu intuicji językowej jako językowej kompetencji systemowej. Dalsza zaś przedstawia ją jako zdolność do refleksji metajęzykowej, czego rezultatem są wypowiedzi o języku.

Natomiast A. Szulc [Szulc 1984: 99] uznaje intuicję językową za wyczuwanie poprawności językowej.

W *Encyklopedii języka polskiego* [EJP 1992] nie ma wprawdzie odrębnego hasła „świadomość językowa”, ale w definicji języka znajdujemy informacje, że generatywiści podkreślają rolę leżącą u podstaw języka świadomości językowej użytkowników [EJP 1992: 133]. Jest natomiast bliski jej termin „poczucie językowe”, przez które rozumie się „społecznie uwarunkowaną psychiczną wrażliwość osób mówiących danym językiem, która umożliwia im odróżnienie form zgodnych lub niezgodnych z obowiązującą aktualnie normą językową” [EJP1992: 254].

Szkolny słownik nauki o języku [Podracki (red.) 1998] notuje termin „świadomość językowa”. Autor artykułu hasłowego zwraca uwagę na jego różne rozumienie przez językoznawców; wyróżnia społeczną świadomość językową. Odsyła do haseł: *poczucie językowe* [s. 192], *kompetencja językowa* [s. 127/128] świadczą o utożsamianiu przez językoznawców tych terminów ze świadomością językową. W słowniku tym znajdują się także hasła: *intuicja językowa* [s. 104] i *warstwy świadomości językowej* [s. 303–304]; pierwsza warstwa to uniwersalna matryca (wyznacza uniwersalia gramatyczne), leżąca u podstaw wszelkich języków naturalnych, która ma wpływ na świadomość niezbędną do posługiwania się którymkolwiek z języków ludzkich; druga to kompetencja językowa; trzecia – kompetencja komunikacyjna; czwarta warstwa to poczucie językowe, czyli indywidualna, zwerbalizowana, konkretna i osobista wiedza dotycząca poprawności i stosowności, ale również grzeczności. Poczucie językowe decyduje o odczytaniu bądź nieodczytaniu danej formy jako obraźliwej. Ocena konkretnej formy jako wulgarnej, eufemistycznej czy kolokwialnej jest uzależniona od indywidualnej wrażliwości językowej.

Poczucie językowe wiąże W. Pisarek [Pisarek 1977: 78] z kompetencją językową, czyli wzorami językowymi uznawanymi przez daną społeczność językową za właściwe.

L. Kaczmarek [Kaczmarek 1977: 108–109] mówi o świadomości językowej, czyli o poczuciu językowym, rozumianym jako „zdawanie sobie przez dziecko sprawy z różnych faktów językowych i wymawianiowych oraz zainteresowanie się w pewnym sensie «teorią języka», «zjawiskami metajęzykowymi»”.

T. Zgółka [Zgółka 1988; 1996] podkreśla, że świadomość językowa jest właściwością poszczególnych jednostek, a więc specyficznie ludzką cechą, zdolnością. Ujmuje ją trójstopniowo: jako indywidualną świadomość, tj. poczucie językowe (przekonania użytkowników języka o języku, wiedza), ponadjednostkową świadomość (społeczna świadomość językowa), wreszcie kodyfikację gramatyczną (odgrywa decydującą rolę w rozstrzygnięciach normatywnych). Autor traktuje społeczną świadomość językową jako jedną z form świadomości społecznej. Utożsamia on kompetencję językową ze społeczną świadomością językową, wiedzą niezbędną dla społecznej efektywności aktów komunikacji [por. Zgółka 1980].

Socjolingwistyczne ujęcie zagadnienia świadomości językowej zawiera praca D. Bartol-Jarosińskiej. Społeczną świadomość językową autorka definiuje jako

„całość żywotnych w społeczeństwie – lub jakiejś grupie społecznej – sądów i wyobrażeń związanych z językiem w ogóle, czyli rozmaitymi zjawiskami języka oraz jego funkcjonowaniem” [Bartol-Jarosińska 1986: 27].

W pracy z zakresu socjologii języka pojęcie „społeczna świadomość językowa” jest właściwie odpowiednikiem kompetencji komunikatywnej [Ziółkowski 1980].

S. Gajda wiąże pojęcie świadomości językowej z kompetencją językową lub z normą wyobrażeniową:

Można zatem świadomość językową traktować i jako odbicie rzeczywistości praktyki językowej, i jako swoisty mechanizm programujący i regulujący zachowania językowe, czyli jako naturalną wewnętrzną normę językową (por. potoczne poczucie językowe) w przeciwieństwie do zewnętrznej normy będącej składową systemu. Nazwijmy pierwszą z nich *normą wyobrażeniową*, drugą – *normą zwyczajową* [Gajda 1987: 586].

A. Markowski traktuje świadomość językową jako

całość sądów o języku i poglądów na język, jakie w tej grupie panują. Sądy te i poglądy mogą mieć charakter intuicyjny i nie tworzyć spójnego systemu, mogą też być umotywowane i podbudowane wiedzą o języku. W każdym jednak wypadku muszą one być względnie trwałe i powinny w jakiś sposób oddziaływać na zachowania językowe członków grupy [Markowski 1992: 198].

Jego zdaniem, jej podstawę tworzy wiedza intuicyjna.

Natomiast W. Chlebda [Chlebda 1995: 20] przez świadomość językową rozumie zdolność człowieka do zdawania sobie sprawy ze stanu rzeczywistości językowej, proces jej ujmowania (postrzegania, kategoryzowania, przetwarzania, internalizacji), także rezultat tego procesu w postaci tematycznie określonego konstruktów mentalnego.

Świadomość metajęzykową jako jedną z odmian świadomości językowej przybliża praca B. Kwarciaka [Kwarciak 1995]. Autor podaje kilka definicji świadomości metajęzykowej różnie rozumianych przez badaczy. Sam zaś definiuje ją przez jej *przedmiot* (różne aspekty języka: strukturalne cechy języka, natura i funkcja języka, użycie języka w kontekście społecznym, system reguł językowych), *akty poznawcze* leżące u jej podstaw (refleksja, prerefleksja, myślenie, wiedza, uwaga, sądy, komentarze), *efekty operacji metajęzykowych* dokonywanych na mowie. B. Kwarciak wyróżnia trzy rodzaje świadomości metajęzykowej: percepcyjną, naturalną (komunikacyjną) i analityczną.

Wrocławska konferencja (25–27 III 1998 r.) na temat: *Stan świadomości normatywno-stylistycznej* ujawniła różne ujęcia problemu świadomości językowej. Na przykład w koncepcji M. Bugajskiego [Bugajski 1998] świadomość językowa została oddzielona od pojęcia świadomości lingwistycznej. Przez świadomość językową rozumie on znajomość języka, którą się charakteryzują jego użytkownicy, pozwalającą na swobodne posługiwanie się językiem ojczystym, czyli na tworzenie i rozumienie coraz to nowych wypowiedzi. Byłaby to znajomość eksplicytna, czyli

taka, którą sobie uświadamiają mówiący nawet wtedy, gdy nie znają praw językowych i reguł jego funkcjonowania (ujęcie zbliżone do sformułowanego przez gramatyków pojęcia kompetencji językowej). Jest to zatem takie używanie języka, z którego osoba się nim posługująca zdaje sobie sprawę, nawet jeśli brak jej językoznawczego przygotowania. Świadomość lingwistyczną autor traktuje jako znajomość praw budowy i rozwoju języka oraz reguł dotyczących posługiwania się nim. Chodzi zarówno o znajomość systemu, normy i normy skodyfikowanej. Świadomością lingwistyczną będą się więc charakteryzowali przede wszystkim zawodowi językoznawcy i wszyscy ci, którzy mają lingwistyczne przygotowanie.

W dyskusji nad referatami w obradach plenarnych wrocławskiej konferencji swoje rozumienie świadomości językowej jako ogółu sądów o języku, poglądów na język, a także postaw zajmowanych wobec języka przez jego użytkowników przedstawił A. Markowski [por. także Markowski 1992: 199; 1998]. Jego zdaniem, świadomość językowa ma kilka poziomów: najniższy stanowi dostrzeżenie faktu, że drudzy mówią inaczej i wyśmiewanie się z tego; nieco wyższy poziom tworzy widzenie tego, że istnieją różne odmiany języka i że ja mówię tak, bo tak mówią wszyscy w moim otoczeniu. Wyższy stopień świadomości językowej sprowadza się do umiejętności intuicyjnego uzasadniania swoich wyborów językowych. Najwyższy poziom świadomości językowej to uzasadnienie swoich sądów o języku na podstawie wiedzy zdobytej w szkole, począwszy od wiedzy ortograficznej.

Dla J. Porayskiego-Pomsty [Porayski-Pomsta 1994 a: 80] świadomość językową stanowi zespół przekonań, przeświadczeń, nawyków i przyzwyczajzeń językowych, a także stosunek użytkownika do języka jako wartości. Oddziela on pojęcie kompetencji językowej (komunikacyjnej) od świadomości językowej [Porayski-Pomsta 1994 b], tj. „zespołu przekonań o funkcji i wartości języka jako narzędzia kontaktów interpersonalnych” (s. 86). Jest ona pojęciem nadrzędnym wobec kompetencji językowej. Jego zdaniem, świadomość językowa odnosi się do postawy użytkownika wobec języka i zależy m.in. od kompetencji językowej, która ma bezpośredni wpływ na wykonanie językowe.

Świadomość językowa bywa też definiowana jako to, „co osoba mówiąca uświadamia sobie w związku z językiem i co jest przez nią formułowane w postaci sądów o języku” [por. Podracki, Porayski-Pomsta 1998: 83]. Autorzy zwracają uwagę na ścisłą zależność świadomości językowej i kompetencji językowej: „im wyższą kompetencję językową prezentuje użytkownik języka, tym lepsza jest jego świadomość językowa, i *vice versa*: im bogatsza jest świadomość językowa użytkownika języka, tym sprawniej działa on za pomocą języka” (s. 83).

Zagadnieniem świadomości językowej zajął się również piszący te słowa. Mianowicie w nie opublikowanej pracy doktorskiej, przez świadomość językową autor rozumie umiejętność metapoznawczą człowieka, przejawiającą się zdolnością do refleksji nad językiem jako systemem abstrakcyjnych reguł (na różnym poziomie jego organizacji: podsystem fonetyczno-fonologiczny, morfologiczny, składniowy i leksyka) i językową działalnością własną i/lub innych ludzi, grupy, społeczeństwa,

narodu. Refleksja językowa może się wyrażać w formułowaniu komentarzy językowych, sądów, opinii, ocen zachowań językowych, w dokonywaniu autokorekty i korekty językowej w toku mówienia itp. Stopień świadomości językowej zależy od czynników wrodzonych, ale też od wiedzy nabywanej przez obserwację, doświadczenia życiowe, kształcenie [Cygan 1999].

G. Krzyszczuk [Krzyszczuk 1999: 163] pisze, że sądy o języku, wyobrażenia związane z jego formą i funkcjonowaniem, czyli świadomość językowa są często utożsamiane ze znajomością języka lub efektywnością jego użycia w interakcji werbalnej, tzn. z kompetencją językową i komunikacyjną.

Z lektury wybranych prac językoznawczych wynika, że świadomość językowa nie ma jednej definicji. Jest pojęciem nieostrym, dość różnie rozumianym przez uczonych. Badania świadomości językowej zmierzają do określenia jej poziomu, ilustracji jej przejawów, opisu zakresu refleksji nad językiem itp. Jak dotąd – mimo postulatu szeroko zakrojonych badań świadomości językowej u różnych grup współczesnych użytkowników polszczyzny [zob. Buttler 1986; Kurkowska 1991; Markowski, Satkiewicz 1996] – nie była ona przedmiotem systematycznych obserwacji językoznawców.

Bibliografia

- Bartol-Jarosińska D., *Świadomość językowa robotników warszawskich. Studium leksykalno-semantyczne*, Warszawa 1986.
- Bartol-Jarosińska D., *Zróżnicowanie społeczeństwa a norma językowa*, [w:] *Język – Kultura – Społeczeństwo. Wybór studiów i materiałów*, pod red. S. Dubisza, Warszawa 1990, s. 44–49.
- Blackurn S., *Oksfordzki słownik filozoficzny*, Warszawa 1997.
- Bobryk J., *Akty świadomości i procesy poznawcze*, Wrocław 1996.
- Bokszański Z., Piotrowski A., Ziółkowski M., *Socjologia języka*, Warszawa 1977.
- Bugajski M., „Świadomość językowa a świadomość lingwistyczna” (tekst referatu nagrany przeze mnie na wrocławskiej konferencji 25–27 III 1998 r.: *Stan świadomości normatywno-stylistycznej*) 1998.
- Buttler D., *Norma realna a kodyfikacja* (na przykładzie rozstrzygnięć *Słownika poprawnej polszczyzny* PWN), „Poradnik Językowy” 1986, z. 9/10, s. 607–611.
- Chlebda W., *Fatum i Nadzieja. Szkice do obrazu samoświadomości językowej dzisiejszych Rosjan*, Opole 1995.
- Chomsky N., *Preliminaria metodologiczne*, [w:] *Lingwistyka a filozofia*, oprac. B. Stanosz, Warszawa 1977, s. 183–256.
- Cygan S., „Świadomość językowa środowisk wyzbywających się gwary (na przykładzie mieszkańców kieleckiej wsi Lasocin)”, maszynopis nie opublikowanej pracy doktorskiej, napisanej pod kierunkiem prof. dr Barbary Bartnickiej, Kielce–Warszawa 1999.
- Decyk W., *Kształtowanie się świadomości językowej w XVI wieku*, „Poradnik Językowy” 1997, z. 9/10, s. 11–21.
- Dider J., *Słownik filozofii*, przeł. z francuskiego K. Jarosz, Katowice 1996.

- (EJO) *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, pod red. K. Polańskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1993.
- (EJP) *Encyklopedia języka polskiego*, pod red. S. Urbańczyka, Wrocław–Warszawa–Kraków 1992.
- Gajda S., *Podstawy badań stylistycznych nad językiem naukowym*, Warszawa–Wrocław 1982.
- Gajda S., *Nauka o kulturze języka*, „Polonistyka” 1987, z. 8, s. 581–592.
- Gołąb Z., Heinz A., Polański K., *Słownik terminologii językoznawczej*, Warszawa–Kraków 1968; w pracy jako STJ 1968.
- Holly R., *Przeobrażenia świadomości Polaków w latach osiemdziesiątych*, Warszawa 1990.
- Kaczmarek L., *Nasze dziecko uczy się mowy*, Lublin 1977.
- Kowalczyk M., *Świadomość w funkcjonowaniu umysłu człowieka*, Poznań 1995.
- Kryszczuk G., *Świadomość językowa i kompetencja komunikacyjna Niemców na Dolnym Śląsku*, Lublin 1998.
- Kurkowska H., *Polityka językowa a zróżnicowanie społeczne współczesnej polszczyzny*, [w:] tejsze, *Polszczyzna ludzi myślących*. Wybór i opracowanie H. Jadacka i A. Markowski, Warszawa 1991, s. 178–188.
- Kwarcia B., *Początki i podstawowe mechanizmy świadomości metajęzykowej*, Kraków 1995.
- Leksykon filozofii klasycznej*, red. J. Herbut, Lublin 1997.
- Markowski A., *Polszczyzna końca XX wieku*, Warszawa 1992.
- Markowski A., „Postawy użytkowników wobec języka” (maszynopis) 1998.
- Markowski A., Satkiewicz H., *Kultura języka w powojennej Polsce*, [w:] *O zagrożeniach i bogactwie polszczyzny*, pod red. J. Miodka, Wrocław 1996, s. 11–24.
- Miodek J., *Kultura języka w teorii i praktyce*, Wrocław 1983.
- Ostasz L., *Teoria świadomości i podświadomości*, Kraków 1995.
- Pisarek W., *Poczucie językowe, znajomość języka i praktyka językowa*. Socjolingwistyka 1, Katowice 1977, s. 73–79.
- Podracki J., Porayski-Pomsta J., *Przygotowanie nauczycieli do edukacji językowej*. [w:] *Edukacja językowa Polaków*, pod red. W. Miodunki, Kraków 1998, s. 83–89.
- Porayski-Pomsta J., *Kultura języka*, [w:] *Nauka o języku dla polonistów. Wybór zagadnień*, pod red. S. Dubisza, Warszawa 1994a, s. 53–85.
- Porayski-Pomsta J., *Umiejętności komunikacyjne dzieci w wieku przedszkolnym. Studium psycholingwistyczne*, Warszawa 1994b.
- Porayski-Pomsta J., *Zagadnienie sprawności językowej w teorii i praktyce dydaktycznej*, Polonistyka 1996, nr 4, s. 205–211.
- Póltawski A., *Świat, spostrzeżenia, świadomość. Fenomenologiczna koncepcja świadomości a realizm*, Warszawa 1973.
- Rewers E., *Spoleczna świadomość językowo-artystyczna*, Poznań 1991.
- (SJP Dor.) *Słownik języka polskiego*, pod red. W. Doroszewskiego 1958–1969, Warszawa, t. I–XI.
- Słownik pojęć filozoficznych*, pod red. W. Krajewskiego, Warszawa 1996.
- Słownik psychologiczny*, pod red. W. Szewczuka, Warszawa 1979.
- (SWJP Dun.) *Słownik współczesnego języka polskiego*, pod red. B. Dunaja, Warszawa 1996.
- Szkolny słownik nauki o języku*, pod red. J. Podrackiego, Warszawa 1998.
- Szober S., *Na straży języka. Szkice z zakresu poprawności i kultury języka polskiego*, Warszawa 1937.
- Szulc A., *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego*, Warszawa 1984.

- Świadomość językowa – Kompetencja – Dydaktyka. Materiały Ogólnopolskiej Konferencji: Z badań nad kompetencją i świadomością językową dzieci i młodzieży*, pod red. E. Sękowskiej, Warszawa 1996.
- Fłokiński W., *Mowa. Przegląd problematyki dla psychologów i pedagogów*, Warszawa 1982.
- Zagadnienia socjo- i psycholingwistyki*, pod red. A. Schaffa, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1980.
- Zaborowski Z., *Psychospołeczne problemy samoświadomości*, Warszawa 1989.
- Zalewski G., *Psychologiczne modele świadomości i samoświadomości*, Białystok 1992.
- Zdybel L., *Mała encyklopedia filozofii. Pojęcia. Problemy. Kierunki. Szkoły*, Bydgoszcz 1996.
- Zgółka T., *Język. Kompetencja. Gramatyka. Studium z metodologii i lingwistyki*, Poznań–Warszawa 1980.
- Zgółka T., *Język wśród wartości*, Poznań 1988.
- Zgółka T., *Warstwy świadomości językowej*, [w:] *Świadomość językowa – Kompetencja – Dydaktyka. Materiały ogólnopolskiej konferencji: Z badań nad kompetencją i świadomością językową dzieci i młodzieży*, pod red. E. Sękowskiej, Warszawa 1996, s. 13–19.
- Ziółkowski M., *O czterech możliwościach socjologicznego podejścia do zjawisk językowych*, [w:] *Zagadnienia socjo- i psycholingwistyki*, pod red. A. Schaffa, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1980, s. 139–155.

The problem of language awareness in the linguistic literature

Abstract

The article briefly discusses the understanding of the notion of language awareness in view of linguistic literature (specialised dictionaries, encyclopedias, articles and other academic texts). It is apparent in linguistic literature that the notion of language awareness is frequently identified with the concepts of language competence, intuition and sense. The research on language awareness goes towards determining its level (the condition of language awareness), evolution (alterations, changeability), scope of language reflection. In spite of the postulate of an extensive research over the language awareness among various groups of Polish native speakers, still not much is known about it among contemporary Poles.